

Članki se sprejemajo in velja
bristopna vrsta:

3 kr. če se tiska 1krat,

12 " " " " 2 "

15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
ena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opraviščno
administracija) in ekspedicija na
velikem trgu b. šte. 9. II. nad-
stropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.

Za polleta . . . 5 " " "

Za četrt leta . . . 2 " " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr

Za pol leta . . . 4 " " 20 "

Za četrt leta . . . 2 " " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu b.
št. 9, v II. nadstropji.

Izhaaja po trikrat na teden
sicer v torek, četrtek in sobota.

Govor grofa Riharda Belcredija pri splošni debati o šolski noveli v go- sposki zbornici

19. februarja 1883.

Slavni zbor! Odsek, kateremu sem bil
jaz prvostnik, je imenoval le dvoje določeb
v predlogi, določeb v predlogi bolj važnih,
namreč one v §§ 21. in 48. Kar pa se tiče
drugih določeb je odsek nasvetoval le take
premembe, ki se dajo doseči v porazumljeni
sè slavno vlado. Odsek pravi v poročilu,
da je sicer imel dosti povoda, razmišljavati
se o šolski postavi, ki je že dvanajsto leto
veljavna, kaki so bili njeni vspehi, a vsled
posebnega naročila slavne zbornice, držal
se je mej vladnega predloga.

Gospoda! Poznate tedaj vzrok, zakaj se
je zdrževal odsek in zakaj poročilo ne more
povedati kaj več, a ne morete vedeti, iz
kacega vzroka so si posamezni udje tega
odseka naložili to zdrževanje, in ker jaz
ljubim jasnost in odkritosrčnost, hočem pri
tej priliki povedati in razložiti, kar jaz mi-
slim o ti stvari, določno pa pristavljam, da
govorim le v svojem imenu in si ne prisva-
jam pravice, da tudi zastopam misli drugih
udov v odseku.

Samo ob sebi se razume, da bodem gla-
soval za predlog, ker pripadam k večini v
odseku, tembolj, ker do dobrega razumem,
da se vlada le z veliko previdnostjo in var-
nostjo loti prenavljanja šolske naprave dva-
najstletnega obstanka, ki obsega skupne ko-
risti, ki je ustanovila pravne razmere, in

šteje dan danes mnogo takih, ki so zmirom
pripravljani to napravo braniti in zagovar-
jati, ker se tako strinja in je v ozki zvezi
s preobladajočim tokom današnjega časa.
Ukreniti bistvene preuredbe, treba bi bilo
poprej, tla za to pripraviti. Tega vlada sama
ne more storiti. To pripravo si mislim tako,
da se med prebivalstvom duhovi v to pri-
pravijo, da bodo znali razločiti, kaj je res-
nica, kaj je zmota v ti stvari, da bodo raz-
ločili med unanjim leskom in med notranjo
vrednostjo, in da bodo znali razločiti o tem,
kaj se pravi resno spolnovati svoje dolžnosti,
in kaj brezskrbno in složno živeti.

V prostem političnem življenju velja
načelo: Vsak se mora sam postaviti, in le
kdor živi po tem načelu, sme pričakovati,
da kaj stalnega doseže. — Prosto se
smem razgovarjati, in to hočem storiti, ko-
likorkrat se ponuja prilika, ker ljudsko šol-
stvo je naprava toliko važna, da mislim
zanemarjati svojo dolžnost ko državljan,
ako v stran devam svoje prepričanje in se
bojim stopiti v razgovor. S tem sila malo
dosežemo, ako se vsegdar, kedar pride ta
predmet v obravnavo po jedni strani pov-
darja, „naprava je izvrstno dobra“ a po
drugi strani naprava je zelo pomanjkljiva.

Konečno moramo vendar enkrat stvar glo-
bočeje preiskovati, premišljavati, ali so šolske
naprave res take, da se z njih pomočjo do-
seže ali doseči more najmenitnejši namen
in cilj, namreč versko-nravnna vzgoja in tudi
vzgoja za praktično življenje. Dasiravno ta

predlog (šolska novela) načelov ne pre-
reja, vendar se dotika najvažnejših stvari,
tedaj mi dovolite gospoda, da tudi jaz go-
vorim o teh najvažnejših točkah, ki so ver-
ska vzgoja, pedagogiško-didatično
poučevanje in gmotna korist. Navesti
moram še daljši vzrok, ki mi danes veleva
govoriti.

Uže dle časa se trudijo jeziki in peresa,
da naslikujejo strahove nad temi, ki pravijo
da ima ljudska šola, kakoršna je sedaj, ne-
kaj napak in resnih pomanjkljivosti. Pravijo,
ti oporekovalci ne privošijo nižjim ljudem
vzobraženja. Da, o takih še celo trdijo, da
ne govore resnice, ko pravijo, da je ljudska
šola brezverska, a taka pa res ni. Čestokrat
sem bral sam kaj jednacega in čas je, da
se o tem govori resna beseda. Nekateri
imajo zelo kratek spomin, kedar hočejo do-
seči strankarske namene, zatoraj pa pozabijo,
kar se je govorilo ta čas, ko je bilo l.
1869 posvetovanje o ljudski šoli, da so
namreč vsi zagovorniki hvalili nje pogla-
vitno prednost, ki je v tem, da postane
šola brezverska. Ko je bil l. 1881 meseca
decembra razgovor o tem, sem se jaz tudi
vdeleževal debat. Propali smo ta čas. Po-
bitje po sovražniku, katerega čislamo, me
priganja, da stvar vnovič preiskujem, da jo, če
moč, še bolj temeljito prevdarim, in nasledek
je, da sem o stvari še nekaj bolje podučen,
kakor sem bil takrat. (Dalje prih.)

Listek.

Popotne opazke slovenskega učitelja.

(Roditeljem in učiteljem napisal Iv. Hujbarski.)

(Konec.)

Med tem sem se zamislil v svoje otroške
dni, v one čase, ko mi je stari hlapec Marko
pripovedoval o svojem vojaškem življenju,
o očetni Radeckiju, o težavnih marših in
strašnih bitvah. Vse to mi je s tako navdu-
šenostjo pravil, da so mu včasih solze v oči
nastopile, in s tem je tudi meni nekaj svoje
ljubezni do domovine in cesarja v srce vsadil.
In zato me še zdaj tako veseli, če na svojih
potovanjih simo tamo opazim, da tudi drugih
ljudi srca gorko bijejo za Boga in cesarja
in domovino, nasproti pa me žalost obide,
če vidim, da ni tako.

Tudi v tem mestu se je moje veselje
kmalu v žalost spremenilo. Ko namreč iz
cerkve pridem, vidim pred šolo trumo od-
rašenih ljudi in zraven njih godce.

„Kaj pa bo sedaj?“ vprašam.

„Otroci imajo izlet, ker jim je krajni
šolski svet veselico naredil na čast svitlemu
cesarju.“

To je vredno videti, si mislim ter ondu
čakam.

Kmalo začnejo čvrstvi otroci po vrsti iz
šole prihajati. Toda kaj je to? Jaz si svoje
očala popravljam, brišem, pa vedno se mi
zdi, da ne vidim prav. V prvi vrsti je nesel
najkrepkejši fant zastavo črno-bele barve.
Kaj neki to pomeni, saj nismo na Pruskem,
ampak na Slovenskem v cesarstvu Avstrij-
skem. Med tem ko tako premišlujem, priti-
rajo drugega fanta s črno-rumeno zastavo v
prvo vrsto, uni s črno-belo pa je moral iti
v zadnjo vrsto. Slovenske trobojnice ni bilo
videti nikjer. Meni se je to zdela odurna
demonstracija na slovenski zemlji proti Slo-
vencem, ter sem nevoljen šel s prijateljem
na veselico, kjer me je prijatelj krajnim šolskim
svetovalecem predstavil.

Veselo je bilo na veliki ledini med ve-
selimi otroci, pa na prusko zastavo vendar
nisem mogel pozabiti. Ni trajalo dolgo, kar
se mi je ponudila prilika, da poprašam, za-
kaj da je fant z otroci tudi prusko zastavo
nosil. Na moje pohlevno vprašanje odgovori
eden precej zbudljivo: „Gospod, vi ste ultra!“
Jaz mu odvrnem: „Ne vem, kaj hočete s
tem povedati, pa to vam očitno povem, da

se mi zdi izdajalstvo do cesarja in domovine,
če se pri nas pruska zastava javno nosi.“

„Vi pač lepo govorite, pa zabite, da
vaši rojaki škilijo v Moskvo in Rim.“

„Dragi gospod! jaz in moji rojaki smo
katoličani in imamo spoštovanje do Rima,
ker je ondi sedež sv. Očeta, poglavarja ka-
toliške cerkve; jaz in moji rojaki pa smo
tudi Slovenci in gojimo simpatije za svoje
sobrate, dobro vedoč, da kri ni voda, a iz-
dajalstva nam ne more nihče očitati. Jaz in
brez dvombe vsi moji rojaki gorimo in ži-
vimo do zadnjega vzdihljeja za ljubljeno Av-
strijo. Dober katoličan je dober državljan,
zato smo Slovenci vedno zvesti Avstrijani
bili in še smo. „Hrast se omaje in hrub,
zvestoba Slovincu ne gane.“ Slovenec je
zvest cesarju in zvest domovini.“ — Te be-
sede so me jako razburile, in gospod, kte-
remu so veljale, se je začel zagovarjati, češ,
on govori le iz svojega stališča, pa ta iz-
govor se mu je slabo prilegal. Jaz sem mu
hrbet obrnil in šel med otroke, ki so veseli
igrali različne igre.

Dragi čitatelj! če ti kedaj grenkost živ-
ljenja preseda, poglej v jasno nedolžno otro-
ško oko in videl boš, kako to dobro de člo-

Politični pregled.

V Ljubljani 28. februarija.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja. V ponedeljek 26. februarija je bila seja državnega zbora z naslednjim programom. 1. Volitev uda v odsek zaradi zadeve Kaminskega, mesto izstopivšega, dr. Klaiča. 2. Tretje branje postave o skladanji zemljišč. 3. Prvo branje šolske novele, kakor jo je sklenila gosposka zbornica. 4. Poročilo obrtnega odseka o premembah, katere je nasvetovala gosposka zbornica k obrtniški noveli. 5. Drugo branje državnega proračuna in denarstvene postave za l. 1883. — Poslušalcev je prišlo mnogo, ker so se nadejali pikre debate o budgetu, a ta pot še ni prišel na vrsto; vendar se levica ni mogla zdržati, da bi bila minula seja kar tako gladko. Gosposka zbornica je sklenila k § 38 obrt. postave dodatek, da se morajo tisti, ki prodajajo obrtniške izdelke, skazati, da so sposobni dotičnega rokodelstva, ta dodatek poslancu Mengerju ni bil po godu, govoril je pa tudi zoper zadruga, ki se nameravajo ustanoviti in sploh zoper vso predlogo. Ker pa nasveta ni stavil, je ostalo samo pri besedah, odgovarjala sta mu poslanec Löblich in poročevalec Belcredi. Pri § 114 se je šalil poslanec Maček nad pristavkom besedice „versko“, ker je rečeno, da morajo zadruga skrbeti tudi za versko izobraženje rokodelskih dečkov. Poročevalec Belcredi je rekel, da je bila ta beseda tudi že v dosedanem obrtniškem redu. Sicer je pa levica zanimala vse, kar je bilo nasvetovanega kar molče s sedenjem. Poslaniška zbornica je tedaj sprejela obrtniško postavo tako, kakoršna je prišla iz gosposke zbornice in sedaj se bode predložila v najvišje potrjenje.

27. februarija. Danes se je začela v državnem zboru splošna debata o budgetu. Govorili so trije za in trije zoper. Naš poslanec g. Klun je govoril skoraj celo uro, ter omenil, kar je sedanja vlada storila za gospodarstvo, pa tudi kar se ima storiti za enakopravnost Slovencev. — Toda v prihodnjic kaj več o tem. Jutro se ima de-

bata nadaljevati. O pričetku se je prednašal denarstveni minister predlog, kako se ima naravnati primanjkljaj.

Cesarjevič Rudolf je šel v Berlin, na kolodvoru so ga sprejeli cesar, cesarjevič in princ Viljem. Cesar je spremljal cesarjeviča Rudolfa v grad, kjer ga je pozdravil princ Valeski (angleškega prestola naslednik.)

Iz Ogerskega. Državni zbor pri nas letos marno dela, rešil je že več postav, ki so leta in leta čakale razrešanja, omenimo le liharske postave in dr. To pride od tod, da je močna večina, ki samovestno postopa. Želeti bi bilo, da bi čas resnega delovanja trajal vsaj še nekoliko časa, a upanja tudi ni, ker v prihodnji seji bode že razburjenost zaradi prihodnjih volitev begala delavnost zbora. Želeti bi bilo, da bi parlamentarna doba, ako ne 5 vsaj 4 leta trajala, vendar poslanci se ne upajo kaj tacega predlagati, to bi volilcem ne bilo po godu, in bi rekli, da se jim krati volilna pravica.

Veliko manjših a važnih postav je bilo razrešenih, vsled katerih se bode zboljšalo denarstvo. Najvažnejša bode postava v prenaradni davka zaradi vinskega cveta, ki bode tudi še sprejeta v ti seji. Avstro-ogrska colna konferenca, ki stopi skupaj te dni, bode, tako se nadejamo, stvar tako rešila, da se bode dala ta reforma speljati. — Med ogerskim plemstvom je pretekle dni smrt imela bogato žetev. Občinstvo se je sploh zanimalo in imelo sočutje z obitelji umrlih, povsod so govorili o umrlih Festešičih, o Degenfeldu in Csakymu. Plemstvo je na Ogerskem v ozki zvezi z ljudstvom.

Šolske razmere na Predarlskem.

Pri prerovu pod goro Arl je veliko delavcev iz Laškega z otroki Ljudska šola v Klösterle jim je predaleč, tudi laški otroci ne razumo nemškega poučevanja. Podvzetnika brata Lapp sta obljubila vsako leto, dokler traja delo, dati 500 gl. podpore za šolo, ki ima biti v Langen na gori sami, da se dobi učitelj zmožen laški in nemški poučevati. Dosihtdob niso dobili tacega učitelja, deželni šolski svet je prosil pri ministerstvu, naj se

pristevajo takemu učitelju službena leta, potem se bode že kedo najdel. V ti obliki sicer ministerstvo ni moglo uslišati prošnje, svetovalo je pa deželnemu šolskemu svetu, naj napravi namesto zasebne šole podružnico javne šole, ter naj privzame ono obljubljeno dotacijo, potem se lahko tamkej umeščenemu učitelju leta pristevajo. Ob jednem z imenovano prošnjo je pa deželni šolski svet prosil, naj se daje gojencem učiteljska prilika, da se za silo nauče laškega jezika, ker po tovarnah je veliko laških delavcev, potrebno bi bilo, da bi učitelji ljudskih šol po takih krajih bili zmožni laškega jezika. — Kaj poreko drugod na tako postopanje deželnega šolskega sveta v Predarlskem, kaj poreče na to deželni šolski svet na Koroškem, ki tako ra! usliši prošnje za zatiranje slovenskega poučevanja po ljudskih šolah? V istini, ko bi povsod tak duh vodil šolska svetovalstva, ne bilo bi prepira zaradi narodnosti.

Vnanje države.

Obravnave med prusko vlado in Rimom zaradi cerkvenega miru se še zmirom nadaljujejo. Časopisi so razglasili pismi sv. Očeta do nemškega cesarja dne 3. decembra 1882 in dne 30. januarja t. l. Sv. Oče hoče dovoliti skofom, da naznanijo deželni vladi umeščenje župnikov, še preden se pregledajo majeve postave, a brezpogojno tirjajo cerkveno oblast župnikom in svobodo pri cerkvenih opravilih, drugič pa za škofo vzgojo in vzobraženje duhovenskega naraščaja. — Pri budgetni debati dne 22. in 23. pret. m. ni hotel minister bogočastja ničesa povedati, kako je kaj z odgovorom na pismo sv. Očeta, in ko ga je Windthorst vprašal, zakaj se ne izvršuje postava sklenjena 31. maja 1882, ki ustavlja boj zoper katoliško Cerkev, navedel je minister troje vzrokov 1. prošnjo prebivalcev mesta Kolina, da se pokličejo nazaj prognani škofje; 2. prepir zaradi mešanih zakonov; 3. volitveni program Windhorstov. Vidi se iz tega, da pruska vlada le noče prijenjati, vzrokov za svoje zatiranje povsod najde, ker jih išče. Frajmavrarji na Pruskem

veku. Jaz sem med veselimi otroci vse drugo pozabil in veselo gledal njihovo živo gibanje. Saj sem se pri tem spomnil, da sem se tako iz celega srca tudi jaz nekdanj smejal, tako vesel in živ bil pri igrah na paši, pa to je že bilo davno in Bog ve, zakaj me vselej solze posilijo, kadar na to mislim.

Ko sva se s prijateljem vsega nagledala, šla sva nazaj v mesto in jaz drugo jutro proti domu. —

Dozdevalo se mi je, da sem na tem potovanju že zadosti videl in želel sem biti doma; kajti naj se človeku drugod še tako dobro godi, sčasoma se vendar hrepenenje po ljubem domu v njemu vzbudi. Krenem jo torej drugo jutro naravnost domu. Na cesti me je došel kmet z vozom in me povabil, naj se k njem vsedem, če hočem. Meni je bilo to povabilo všeč, ker se rad pogovarjam s priprostimi ljudmi in tu se mi je taka prilika ponujala. Otroci, ki so šli v šolo, so naju trumoma srečavali. To dá kmetu povod, da reče: „Kako se pač vse spreminja! Ko smo mi v šolo hodili, morali smo vsakega glasno pozdraviti, lepo mirno in tiho iti in če je kdo te učiteljeve zapovedi prelomil, mu je šiba po plečih pela, da si je dolgo pomnil. V šoli smo se učili krščanskega nauka, brati, pisati in računati, kar smo se v

4. 5. ali 6. letih dobro naučili, potem pa smo morali doma delati. Zdaj pa kakor vidite otroci nikoga ne pozdravljajo, po poti kričijo in skačejo kakor divjaki in še v šoli jih učijo skakati in plezati; brati in pisati se komaj za silo naučijo, ker jim Bog ve kaj vse drugo v glavo vbijajo, in kedar 8 let po šolskih klopeh hlače trgajo, ne vejo skoro nič, pa tudi nečejo ubogati in ne delati. Kaj bo pač iz teh otrok?“

Iz kmetove tožbe sem spoznal, da ima zdravo pamet, torej sem z veseljem začel z njim pogovor o srednji šoli. Rečem mu: „Vaše pritožbe zoper novo šolo so res opravilne, in marsikaj bi moralo zlasti na deželi v kmetski šoli drugače biti. Ali pa veste, kdo je kriv, da so sedaj takšne šole. Ne bodite hudi, če vam naravnost povem, da so veliko kmetje sami krivi, ker so v deželni in državni zbor take poslance izvolili bili, kateri niso poznali potreb kmetskega ljudstva ter so sedanjo šolsko postavo tako naredili, da je morebiti dobra za velika mesta, ne pa za kmete. Po mnenju mnogo pametnih mož je namreč to ena največjih napak šolske postave, da nobenega ozira ne jemlje na krajne razmere.

Zanaprej bodo tedaj morali kmetje na to gledati, da v državni zbor pošljejo take

može, ki bodo volje po postavni poti šolsko postavo tako spremeniti, da bode se v njej tudi na kmetske razmere ozir jemal; da bodo mesta imele šole primerne mestnim otrokom, in vasi take, ki bodo primerne za kmetske otroke.“

Imel še sem marsikaj na jeziku, kar sem hotel svojemu vozniku povedati, a on je z vozom krenil na stransko cesto in jaz sem posloviši se od njega šel dalje po veliki cesti. Samo na to sem še ga opomnil, da naj pazijo, koga da bodo pri prihodnjih volitvah volili za poslanca; če se jim kdo pride za poslanca ponujat, naj ga naravnost vprašajo, kako on misli o šolskih postavah in kaj hoče storiti, da se kmetskemu ljudstvu pripravniše šole osnujejo.

„Z Bogom!“ je zadonelo od obeh strani in vsak sva šla svojim potom.

Jaz sem še tisti večer doma celo svoje potovanje v duhu še enkrat premislil, in poznej sem te črtice zapisal in jih Vam, gošpod vrednik! poslal, da bi jih priobčili; kajti mislil sem, da bi nekoliko vendar vtegnile pripomagati, da bi se tu ali tam z odgojitvijo vaše nadopolne mladine krenilo na boljše pot.

V to pomozi Bog!

ne morejo videti katoliške Cerkve, Rim jim je trn v peti; „sila kola lomi“ pravi pregovor, vladam pa rudeči komunizem na vrata trka, bajoneti in topovi ne morejo tukaj miru napraviti, vlade se ozirajo po rešilni zvezdi, državniška modrost jim kaže pot v Rim, a framasonsko sovraštvo jim brani odkritosrčno pot nastopiti, zato odlašajo in odlašajo, vzroke pa le zvrčajo na katolike; ni je odkritosrčnosti, ni je stanovitne volje, radi bi, pa tudi ne. Ranjki ruski car je odlašal spravo toliko časa, da ga je smrt prehitela, a naslednik njegov ni hotel dlje časa odkladati sprave, in Rim ko vidi odkritosrčno prizadevanje, se nikdar ne obotavlja. Kulturni boj na Pruskem sicer ni tako okruten, z rahlejšimi pripomočki(?) hoče Prus to doseči, kar je nameraval Rus z okrutno silo; bolj po Herodeževo hoče Cerkev zasramovati, zato pa se zvija in zvija, da bi mu svet verjel, koliko miroljuben in spravedljiv je, a sv. Oče so trdi in neizprosivi! Toliko je gotovo, da pruska država ravno tako potrebuje miru, kakor si ga katoličanje žele, — slabeje pa se katoličanom ne more goditi, kakor se jim sedaj godi, čemu bi tedaj sami kovali si verige, ko imajo sedaj proste roke.

Pri omenjeni debati dne 22. t. m. je poslanec pl. Schorlemer-Alst, vladi naravnost očital, da hoče katoliško Cerkev popolnoma v vladne sponse zakovati. Dalje pravi, nemogoče je, da bi Cerkev privolila v to, da naznanja umeščenje fará, ako ob enem ostane prepoved cerkvene službe Božje in cerkvene oblasti, pa vzgoja duhovnikov po državnih nazorih. Mi hočemo imeti rimsko-katoliške duhovnike, pa ne kraljevo pruskih. Katoliško prebivalstvo je sploh te misli, da nimajo pričakovati še kake pravice.

Iz Rima se naznanja, da bode prihodnji konsistorij teden pred cvetno nedeljo.

Iz Rima. (c f l. dne 24. februarja.) Vlada je odgovorila na interpelacijo zaradi pridržka izvrševalne pravice škofom, da je le nekaj malo škofov, katerim se ta pravica ne dovoli, in da še le malo časa čakajo na te pravice, sicer je rekel minister, da se to zgodi, ker papež sam imenuje škofe, a vlada jim pa pridržuje prihodke. V seji 22. p. m. je pa omenil Mezzario župnikov na Laškem. Postava zaradi odprave samostanov je obetala, da se bodo iz prihodkov samostanov duhovnom zboljšale plače. Tega denarja je uže sedaj 700.000 lir, s tem bi se uže dalo kaj doseči. Od 20.000 župnikov jih ima 9000 manj kakor 800 lir na leto. Marcora je rekel, da se tem 9000 župnikom slabeje godi, kakor pometalcem po ulicah. Zanardelli je rekel, da to je vse res, ali država nima denarjev.

V laškem parlamentu stvari dozorevajo, stranke se ločijo, tudi skrajna levica je v razkolu. Sedaj več ne skrivajo, da gre za odpravo kraljestva. Agostino Bertani, kolovodje eden, piše v „Riformi“, da on sicer čisla program monarhistov, a zahteva, da naj njega in njegove ne sumničijo zaradi njih programa ter pravi, da je njih program, program vseh demokratov. Kraljestvo se mora z demokracijo zložiti, ako hoče v Italiji še dalje živeti. Bertani je tudi za reformo vstave, ni tedaj dalje dvomiti, da hoče kraljestvo priznati le kar mimogrede. On se nadeja, da bode kraljestvo samo spoznalo, da je odveč, in on hoče tudi nagovoriti monarhiste naj delajo v tem smislu.

Rigattieri, ki je l. l. mesca decembra streljal na grb avstrijske poročnikove palače,

pride pred porotnike, ker je kriv zločinstva, zaradi kterega bi se bila lahko vojska unela sè sosedno državo.

Na Francoskem je ministerski predsednik Ferry izpeljal, kar je obetal in kar uže 4 tedne Francosko vznemirja. Služeb so odstavljani: vojvoda Amaule, general divizij; vojvoda Chartres, nadpolkovnik in stotnik pri topništvu; vojvoda Alencon. Dotični so neutegoma popustili svoje službe in se poslovili pri častnikih in prostakih.

Z Berolina 25. februarja. Pri kulturni debati pretečene tri dni je vlada sama odgovarjala na vse napade središča, ne konservativci niti naprednjaki se niso vtičevali v to, da bi bili branili in zagovarjali Bismarkovo politiko, ki preganja katolike. — To molčanje je bolj pomenljivo, kakor bi bilo vse govorjenje. Oboji spregledujejo, da Bismark tako rekoč kupčuje za mir, on bi rad središče uporabljeval za svoje politične namene, in to jim ni po volji. Liberalcem tako preganjanje ne pristuje, ako ne zaradi Cerkve, pa zaradi osebne prostosti, konservativci se pa tudi nočejo središči (katolikom) zameriti, ker se nadejajo njih pomoči, kedar pridejo na vrsto socialne in gospodarske razmere, vladi se pa tudi nočejo zameriti, zato rajše molče. Zato pa vladni listi svoj žolec bluvajo nad središčem, ker pravijo, kakšen razloček med dvorljivimi in vljudnimi papeževimi besedami in med govori katolikov iz središča, ki surovo in jezno napadajo ministre, kakor da bi hotli pretrgati vsako porazumljenje. Windhorst živi le od boja in hoče boj po vsaki ceni. Dokler bode središče hodilo za Windhorstom, se vlada ne more zanašati na mir. Ko bile le teh zlobnih psov ne bilo, je rekel volk pastirjem, mi bi se uže razumeli, a kakor hitro me vidijo, se uže v me zaganjajo.)

V dunavski konferenci 24. t. m. niso baje nič gotovega sklenili. — Kakor smo že omenili, Rusija zahteva pravico, da vpravna rokav „Kilija“ za vožnjo. Angleži se pa naj bolj zanimivajo za podunajsko ustje, njim bi bilo zaradi trgovine najljubše, da bi se vozilo po sedanji poti, po ustji „Sulina“ to je Angležem najbolj priročno, a Rusom ravno nasproti. — K temu pride pa še to, da je novi minister unanjih poslov na Francoskem Challemel-Lacour drugačnih mislih, in ne odobruje tega, kar je Barrère o svojem času nasvetoval. Stvar se tedaj čezdalje bolj zavlači. Rumunija si tudi gotovo ne želi, da bi drugi gospodarili po rekah, ki tečejo po njé zemlji, tedaj se ji nič kaj ne mudi s takimi predlogi.

Izvirni dopisi.

Iznad Loke, 26. febr. V saboto pride gospodarski sin N. na hišo k svojemu delavcu na žago pogledat. Ker ta kar tje v en dan dela, mu pravi, glej zopet si oba „švelarja“ pokvaril. Žagar pa kar popade za cepin in vdari reveža dvakrat čez život. Prvikrat mu poči mehur, drugo mu rebro razdrobi! Od kod je vendar toliko grozovite surovosti? V prvi vrsti od tiste neumne „filantropije“ (človekoljubnosti), ktera vodi ali saj je vodila odvetnike in razne doktorje državnega zbora, ki so kovali postavbe za vjetnike po kaznilnicah, ktere bodo kmalo gospodarje sužnje svojih poslov storile. Kteri gospodar si že upa svojemu hlapcu kaj reči? Ali kteri si upa zrelega potepuha žandarmeriji ovaditi? Ko se bo nekaj dni v zaporu odpočil in do dobrega

najedel, mu bo hišo in gospodarske poslopja požgal, okna potolkel ali ga kje počakal in reveža od dela in truda vsega onemoglega do dobrega namahal. Mar li se to še ni zgodilo? Mar li se je enkrat, dvakrat primerilo? Žalibog, le premnogokrat. Seveda tega gospodje po Dunaji ne vedo, kjer je precej polno policajev okoli njih, če le kdo za šalo ali po nesreči gospodovemu psičku — ne gospodu — na nogo stopi.

Dokler bodo vjetniki boljšo hrano imeli, kakor vsaki kmet, in zraven še zaslužek; dokler ne bo zopet po kaznilnicah palica pela; dokler potepuhom kaznilnica ni več za strah, ampak še zaželjena; dokler žandarmerija ne bo imela kaj več oblasti, ne bo bolje, ampak surovost in hudobija bo rastla. Vsaj so bili včasih tudi na kmetih surovi ljudje, vsaj so se tudi za „krivce“ za klobukom in tudi za smrkovke stepli; pa da bi se bili ljudje za vsako besedo pobijali, in bi smrkovci pobalini pri vsaki priči precej nožek iz žepa potegnili, tega pa še vendar ni bilo!

Liberalci so kmeta naučili zaničevati vero in duhovščino, visoke olike in omike tako nimajo, tudi je zahtevati ne moremo; i kaj in kdo naj pa potem suroveža od hudobije zadržuje? No liberalci, malo časa še sejete, pa že tak britek sad! Kaj še bode, če bo šlo tako naprej. Ta zločinec je prijatelju, na vprašanje: „Kaj si pa vendar naredil?“ smehljuje odgovoril „Nič!“ in nedavno je prišel drug potepuh domu in se je še pobahal: „Sedem let sem bil zaprt, in nikdar nisem molil, pa sem bil vse eno vsak dan sit!“

Iz Štajarskega. („Celjanka. Cesarja Jožefa spomenik v Celju.) Prekrstenje „Celjanke“ v „Wacht“ se je v starem letu že naprej prerokovalo in slutilo tukaj v šaljivosti, tamkaj v resnici, sprevidejoč, da list, ki ni vaje naravne hrane, marveč le izvanredne, mora tudi imeti bolj pikantno ime. Že v starem letu se je slišal bo mó: da se bo „Celjanka“ v novem letu prekrstila sinčeku primerno, enako po pravici ali krivici v: „Prijatelj duhovenstva“ — kojega ljubi. V resnici je ves consortium tudi uže mnogo duhovnikov ošteval, nekaj katehetov župnikov, tako da sčasoma pride gotovo cel alfabeticum na vrsto in poslednjič tudi dozdej pohvaljeni; zadnjič so prišli do črke P. v „Prijatelju kmet.“ Prašalo pa se je uže v javnosti od našega vredništva, odkodi to ime? Celjanski rodoljubi vejo na to odgovor. No, če je v Celju sedež nemškega . . . kakor se je pred leti poročalo in sedež predstojnikov ali bundespräsidium: primerno morajo imeti „Wacht“ — inace bi kdo po noči te ideje oropal. — G. vrednik „Celjanke“ se je spomnil zadnjič duhovenstva po deželi; naj ga tudi mi odzdravljamo. — Nedavno je poročalo „V.“ skoro tako-le: Gewöhnlich thun die Herrn Gegner Unrecht wenn sie entrüstet zu sein thun.

Tako velja o Jožefovem spomeniku, ki je oskrunjen, kar obžalujemo, ker pobalinstva ne odobravamo. Vendar treba gospodo opomniti, da Slovenci Slomškovega spomenika javno postavljenega imeti ne smejo. Bili bi ga kedaj radi postavili, bodisi pred semeniško cerkvijo ali bodisi na grofovskem trgu v Mariboru: pa svetovalstvo mestno je reklo gledé sodelovanja ali odstopljenja primerne prostora, da Slomška ne poznajo. Na to je dotični odbor misel Slomškovega spomenika

javno nastavit, popustil: kjer spomenik en teden ne bi nepokvarjen ostal.

Slišimo! Tako dolgo toraj Slomšekov spomenik javno ni varen: naj gospodje se nikakor ne jezijo; kadar pa pustite slov. spomenik na enem trgu, bo na družem varno stal tudi nemški. Nas Jožefov spomenik ne moti. (Gotovo ne, Slovenci se nikdar ne spodtikujejo na javnih spominkih, zakaj bi se nad tem?)

Iz Štajarskega. (Tihoto duhovenstva) konstatirata nedeljska lista od 11. febr. „Vat.“ št. 38 dopis iz Zagreba, pa „Südst. Post.“ v listnici vredništva. Žalostno pa resnica! Dopis sicer javlja, da tihota nikakor duhovenstvu koristiti ne more, vendar ker nasprotniki izvanredno bijejo po ustah duhovnikom, češ da naj molčé: si je to duhovenstvo zapomnilo in žali Božé tudi potem se ravnalo; duhovenstvo moléi, ker se to tirja in molčanje je kazni za nestrpljivost sedanjega sveta. Sicer pa tudi tihota marsikrat glasno govori, kakor svoje dni v Zagrebu prazni stol škofa Strossmajerja, ki je na pritiskanje vlade potoval po svetu — v Pariz — samo da ne bi v zbornici ust odprl; reklo se je takrat da prazni stol krepkeje govori od osebe same, ko bi bila pričujoča. Kakor o dalmatinskih duhovnikih, se je kedaj pred kratkim tožilo tudi o duhovnikih neke slovenske škofije, da ob času volitve se ne brigajo in ne zinejo besedice za pravično stvar. Tudi komedianti so po nemških časnikih upili češ, da dobre liste samo duhovniki tudi duševno zdržujejo: kar ni družega, nego gola laž in volja gospoda zastrašiti in sumičiti. Gotovo pa slobodno duhovenstvo, če mu drago prej spregovori besedo, kakor je tudi po božjem pravu, kakor pa — komedianti. Vsakako pa se strinjam z ovim dopisnikom, ki misli, da je tihota duhovenstva jako nevarna — in škodljiva. Če pa je mnogo takih glasov — dobro! Bomo se vedli po tem!

Telegrama „Slovenca.“

Z Dunaja 28. februarja.

G. Klun osvetljuje napredek na gospodarskem in političnem polju pod sedanjim vladnim sistemom ter graja, da narodna enako pravnost za Sovence še vedno ni praktično vpeljana. Opisuje zatiranje slov. ljudstva po Štajarskem, Koroškem in Primorskem, in zahteva od vlade resnih naredeb za popolno enakopravnost slov. jezika in proti upornim vladnikom. — Hudo je šibal vstavoverno dobo, ki je stregla samo judom. Liberalni listi se vsled tega hudujejo; iz meščanskih krogov pa je dobil g. Klun danes več pripoznavalnih pisem. Jutri bo budgetna obravnava dovršena.

Z Dunaja 28. februarja.

Vladin predlog zbornici, ki je bil včeraj prebran, zahteva za pokritje primanjkljaja 28 1/2 milijonov izdajo rente za samo 16 milijonov, ker vsa drugo potrebščino plačajo z gotovinami blagajnic. Ravno je Hausner Carnerija, Maa gija in Mengerja neusmiljeno izdelal.

Domače novice.

V Ljubljani 1. marca.

(Srenjski svetovalci), ki letos izstopijo iz I. volitvenega reda so ti-le gg.: A. Dreo, P. Lasnik, K. Dežman in A. Schaffer; iz II. volitvenega reda: A. Lašan, R. Pirker, L. Bürger, pl. Čuber-Okrog, Fr. Ziegler, grof Chorinsky, Fr. Potočnik; poslednji trije so že poprej izstopili iz srenjskega odbora.

(Kranjski vladni zakonik.) Včeraj 27. februarja je izšel III zvezek letošnjega kranjskega vladnega zakonika. Obsega pod

št. 8. razglas c. k. deželne vlade za Kranjsko dne 22. februarja 1883 št. 1852 privzeteje 4. starostnega razreda na Kranjskem za vojaški nabor l. 1883.

Razne reči.

— 6 Friderik Sigmund, pl. Schwitzen vstanov je razpisanih za ubožne, vzlasti bolne vdove in gospodične kranjskega plemstva, ki v Ljubljani stanujejo. Vstanove so po 126 gld. Prosilke morajo dokazati, svoje plemstvo in prošnje se vkladajo pri c. k. deželni vladi do 20. marca t. l.

— Učiteljska služba je razpisana v Ajdovici na Dolenjskem, l. pl. 450 gld. in stanovanje. Prošnje do 20. marca pri c. k. šolskem svetu v Rudolfovem.

— † V Tržiču na Gorenjskem je umrl v. č. g. Jožef Ceme, bivši župnik v Barkoli, sedaj pa v pokoji v 70. letu svoje starosti. Pogreb je bil v nedeljo 25. t. m.

— † V nedeljo je umrl v Mariboru g. Janez Leon, izdajatelj Mariborske „Südst. Post.“, po tridnevni bolezni. N. v m. p.

— † Umrl je 24. t. m. v Škofji Loki g. Matija Logar, sedmošolec. Lep pogreb bil je v ponedeljek 26. t. m. Njegovi sošolci darovali so mu krasen venec in poslali posebno deputacijo k pogrebu.

— Izžrebane številke Tržaške loterije. (Dalje.)

1387343, 1877332, 1793595, 350576, 429329, 226300, 1865946, 1776442, 1157495, 331516, 915648, 694778, 1794432, 158265, 1411859, 403361, 387931, 1942145, 1823315, 1474059, 736265, 311253, 1138782.

Trinajsti dobitok je vreden 3000 gld.; Od 14. do 28. so vredni po 1000 gld.; od 29. do 58. po 500 gld.; od 59. do 108 po 300 gld.; od 109 do 123 po 200 gld.

1752546, 0990202, 1374134, 0358866, 0036177, 1943732, 0927282, 1622177, 0132667, 1162539, 0062371, 0893602, 1828207, 1350555, 9978156, 1051944, 1502579, 1700978, 0954464, 1568652, 1368991, 1050074, 1046888, 1368091, 1946249, 1838728, 0620128, 1931593, 0592543, 1700761, 0496418, 1365604, 19205550, 049934, 1167341. Te so dobile po 200 gld. vrednosti.

(Dalje prih.)

— Hud vihar. Po noči od nedelje do ponedeljka, je bil na Dunaji hud vihar, diminike podiral, strehe razkrival in brez števila šip utrl.

— Učenost, veda je zmagala, človek je potomec opic. — Kdor tega ne verjame, naj bere, kako podrobno je po časopisih opisana opica (babica) katero imajo sedaj v Londonu. — Stavim, kolikor kdo hoče, da Hindu ne morejo bolj živo popisati, kako se ima njih bog slon v tempeljnih, kakor je opisano življenje te opice, ki je sedaj v „Royalaquarium“ v Vestminster v Londonu. A. H. Keane poroča to iz svojega nazora v „Nature“. Krao, t. j. tista opica — človek, je odločno človeški otrok, na vitez 7 let stara, navadne razumnosti in zmožnosti za govorjenje. Odkar je v Londonu nekako tri mesece se je uže naučila nekaj angleških besedi, katerih se z zavednostjo poslužuje (ali ne tako, kakor konj na hi in hot?) In tako gre naprej podrobno popisovanje te človeške opice, ki je baje manj opici podobna, kakor nekateri murini (Nigritos) v Novi Guineji. Potem se pripoveduje nje rod. Potovalec Karol Bock je najdel to opico Krao in nje roditelje v deželi Laos, države Birme. Roditelj je kmali umrl, baje za kolero; njo pa je siameška

vlada pridržala v Bangkok, tako da je Krao sama prišla v London. Bock je „njega“ pred smrtjo fotografiral, in pravi da je bil ves kosmat tako, kakor opice človeku podobne; razumnosti je imel vendar toliko, da se je pred njegovo smrtjo zapomnil nekaj malajskih besedi. — Prašajmo, zakaj se take reči tako na drobno opisujejo. — Radi bi dokazali sorodstvo človeka z opico, za to iščejo po neznanih krajih sveta opic, več ali manj človeku podobnih, jih rede, njegujejo in pestujejo, da bi to dokazali, kar bi radi slišali, tako tudi pripovedujejo o nekih kosmatih strmogledih (geradeaugigen rodov) „Aino“ ki še dan danes stanujejo v Jesso in Sahalin, in so bili prej bolj razširjeni po Japanu in po kopni nasprot ležeči zemlji, „Krao“ bi bil v sorodu s temi rodovi, obrist Cravfurt in Yule tudi pripovedujeta od neke kosmate družine, ki je živela dalj časa v glavnem mestu Birme, in ki je prišla iz dežele Laos, od koder je tudi Krao prišla in nje rod.

Eksekutivne dražbe.

1. marca, 3. eks. drž. pos. J Zgonec iz Lazov. Lašiče. 3. eks. drž. pos. Stefan Skala 534 gld. Metlika. 3. eks. drž. pos. Janez Škerbec iz Pudob 1600 gld. Lož. 1. eks. drž. pos. Jakob Molj iz Vokel 4768 gl. Kranj.

3. marca, 1. eks. drž. pos. Janez Valjavec iz Srednje Bele, h. št. 764 gl. Kranj. 1. eks. držb. pos. Andrej Podmilšak iz Krašnje 1372 gl. Brdo. 1. eks. drž. pos. France Petrič iz Loga, št. 17, 900 gl. Vrhnika. 1. eks. drž. pos. Jakob Strumbelj iz Spod. Golega 2685 gld. Ljubljana. 1. eks. drž. pos. France Gričar iz Malega trna 220 gl. Krško. 2. eks. drž. zemljišč pod graščino Vipavo, vlož. št. 342. Vipava. 1. eks. drž. pos. Gregor Kočar iz Hudo 3344 gl. Kamnik.

Umrli so:

22. februarja. Roza Črne 7 mescev, pljučno otrpnenje. Johana Marinka delavka, 57 let, Emonska cesta št. 19, pljč. tuberkuloza. Martin Tüchel, delavec, 48 let, Hrenove ulice št. 15, otrpnenje srca. Jože Kavčič, mizar, kaznjeneč, 42 let, na Gradu 12, kron. tuberkuloza.

24. febr. Marija Rant, kurj. hči 2 1/2 leta, Florijanove ulice št. 9, jetika. Terezija Hitzelberger, 15 mescev, Trnovske ulice, št. 3, vodenica. Julija Bezljaj, 8 dni, Poljanske ulice 58, božjast.

25. febr. Jurij Pust, bivši tesar, 73 l., Hradeckijeva vas št. 19, starost.

26. febr. Kaspar Živič, 2 mesca, Kurja vas št. 13, božjast. Marija Gregel, posesnica 82, fiančičanske ulice 12, srčno otrpnenje.

V bolnišnici:

22. febr. Jozefa Simčič, komisijonerja žena in Terezja Pajer gostija, 22 let, pluč. tuberkuloza.

Ravno kar je v Kösel-novi tiskarni izšla knjiga

Officium hebdomadae sanctae

v kateri je vse, kar se potrebuje za cerkev in dom od Cvetne nedelje do sabote pred Belo nedeljo, kakor tudi posvečenje sv. Olja na veliki četrtek iz Pontif. Rom.

Poprava tiskarnih pomot je z naj večo natančnostjo oskrbljena. Tudi se je poskrbelo, da je vse vkup, kar vkup gré; sitnega iskanja se je po moči izogibalo, s tem se tudi jako razloči od l. 1858 po naši tiskarni izdani knjigi, da se toraj smemo nadejati prav mnogega kupovanja.

Knjigo zaljša prav lepa barvana podoba Krizanega; dalje lepe začetne črke in konečne olupšave.

Cena knjigi je, kolikor mogoče nizko nastavljena, in sicer veljá nevezana 2 gld. 40 kr., v pol usnji 3 gld., v platnu z zlato obrezo 3 gld. 36 kr.; kdor hoče bogatejše vezano, je tudi primerno nekoliko dražje.

Po tej ceni (po pošti 10 kr. več) se dobiva in naročuje v

Katoliški bukvarni.

J. Blaznikoví nasledniki v Ljubljani.